ଅଧ୍ୟାୟ 8

ଭୂ-ସଂସ୍କାର

ଓଡ଼ିଶା ଭୂସଂସ୍କାର (ଓଏଲ୍ଆର୍) ଆଇନ 1960 ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି, ଭୂମିହୀନ ପରିବାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତିମ ବଣ୍ଟନ କରିବା ସହିତ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଭୂମି ବିକ୍ରୟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ସିଲିଂ ବହିର୍ଭୁତ ଜମିକୁ ଅଧିକାରକୁ ନେଇ ଜମିର ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ବିତରଣ କରିବା । ଅଡିଟ୍, ସିଲିଂ ବହିର୍ଭୁତ କ୍ଷେତ୍ର ମାମଲାର ନିସ୍ତାରଣର ଅନୁଧାନ କରିଥିଲା ଏବଂ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଦେଖାଦେଇଥିଲା:

- *ପାଞ୍ଚଟି ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାରେ 1,220.16 ଏକର ଭୂମିକୁ ନେଇ 50 ଟି ପ୍ରକରଣ ନିସ୍ତାରଣ ପାଇଁ ବକେୟା ଥିଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ 4ଟି ମାମଲା, 1973-74 ରୁ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା ।*
- *ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ ଥିବା 44,251.943 ଏକର ସାମାଧିକ ଭୂମି ମଧ୍ୟରୁ, 1,462.622 ଏକର ଭୂମିକୁ, ରାଜସ୍ୱ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ, 2022 ଡିସେମ୍ବର ସୁଦ୍ଧା ନିଜ ଅଧିକାରକୁ ନେଇ ନଥିଲା ।*
- *ସରକାର 42,789.321 ଏକର ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିକୁ ନିଜ ଅଧିକାରକୁ ନେଇଥିଲେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ 3,460.678 ଏକର ଭୂମି, ଭୂମିହୀନ ପରିବାରକୁ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।*
- *ନମୁନାକୃତ 8 ଟି ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ 2017-22 ମଧ୍ୟରେ ଭୂମି ନିସ୍ତାରଣ ପାଇଁ ଅନୁମତି ମାଗିଥିବା ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଭୂମି ମାଲିକଙ୍କ 2,626ଟି ଆବେଦନ ମଧ୍ୟରୁ 635 ଟି ଆବେଦନ 2022 ମାର୍ଚ୍ଚ ସୁଦ୍ଧା ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା ।*
- *ନମୁନାକୃତ 8 ଟି ଉପ ଜିଲ୍ଲାପପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ, 2017-22 ମଧ୍ୟରେ, ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ଭୂମି ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ 249 ଟି ମାମଲା ଅନୁଷ୍ଠିତ କରାଯାଇଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ 142 ଟି ପ୍ରକରଣ, 2022 ମାର୍ଚ୍ଚ ସୁଦ୍ଧା ନିସ୍ତାରଣ ପାଇଁ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା ।*
- *ନମୁନାକୃତ ଛଅଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ଚିହ୍ନିତ 21,659 ଚିହ୍ନିତ ଭୂମିହୀନ ପରିବାର ମଧ୍ୟରୁ 898 ଟି ପରିବାର, ବସୁନ୍ଧରା ଯୋଜନାରେ ବାସଗୃହ ଭୂମି ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହା ଛଡା ଭୂମିହୀନ ପରିବାର ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ 2018ରେ ଶେଷଥର ପାଇଁ ସର୍ବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇଥିଲା, ଯଦିଓ ରାଜସ୍ୱ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗଙ୍କର ଆଦେଶ ମତେ, ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ତିନି ମାସରେ କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆବାସ ଯୋଜନା-ଜି ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ତାଲିକାରେ 7,462 ଭୂମିହୀନ ପରିବାର ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ହୋଇ ନଥିଲା ।*

ଏହି କ୍ରମ ପାଇଁ (i) କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତମ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବା, (ii) ଭୂମିର ସମାନ ବଣ୍ଟନ ଦ୍ୱାରା, ଖାଦ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନରେ ବୃଦ୍ଧିକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଏବଂ (iii) ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଜନସଂଖ୍ୟାର ସମ୍ପତ୍ତି ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷିତ କରିବାକୁ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଓଡିଶା ଭୂ-ସଂସ୍କାର (ଓଏଲଆର୍) ଆଇନ 1960 ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ ।ଏହି ଆଇନରେ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଭୂମିର ବିକ୍ରିରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସହିତ ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ବଣ୍ଟନ ଉପରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ।

ଓଡିଶା ଭୂସଂସ୍କାର ଆଇନ 1960ର , ଧାରା 37 A ଅନୁଯାୟୀ, 5 ଜଣ ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ପରିବାର ଅଧିନରେ ଥିବା 10 ମାନକ ଏକର[91] ଭୂମିରୁ ଅଧିକ କିମ୍ବା 5 ଜଣରୁ ଅଧିକ ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ପରିବାର ଅଧିନରେ ଥିବା 18 ମାନକ ଏକର[92] ଭୂମିରୁ ଅଧିକ ଭୂମିକୁ ସିଲିଂ ବଳକା କ୍ଷେତ୍ର ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ସିଲିଂ ବଳକା କ୍ଷେତ୍ର ଚିହ୍ନଟ ହେବାପରେ, ଅଧିକୃତ ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ସଂପୃକ୍ତ ତହସିଲଦାର ଏକ ପ୍ରକରଣ ଅନୁଷ୍ଠିତ କରିବେ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଏହାର ନିସ୍ତାରଣ କରିବେ । ଯଦି ସୀମାଧିକ କ୍ଷେତ୍ର ଥାଏ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିବେ ଓ ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ କରିବେ ଓ ଅଧିକ ଭୂମି ପାର୍ସଲଗୁଡିକୁ ନିଜ ଅଧିକାରକୁ ନେବେ । ଓଏଲ୍ଆର୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 51 ଅନୁସାରେ ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ ବଳକା ଭୂମିର 70 ପ୍ରତିଶତ ଭୂମିକୁ ସଂପୃକ୍ତ ଗ୍ରାମରେ ସେମାନଙ୍କ ଜନସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତରେ ଏସ୍‌ଟି କିମ୍ବା ଏସ୍‌ସି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଭୂମିହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯିବ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଭୂମି ଅନ୍ୟ ବର୍ଗର ଭୂମିହୀନ ଲୋକମାନଙ୍କ ଠାରେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯିବ ଯାହାକି **ଚାର୍ଟ 8.1** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଚାର୍ଟ 8.1: ସିଲିଂ ବଳକା ଜମିର ଚିହ୍ନଟ ଏବଂ ବଣ୍ଟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା

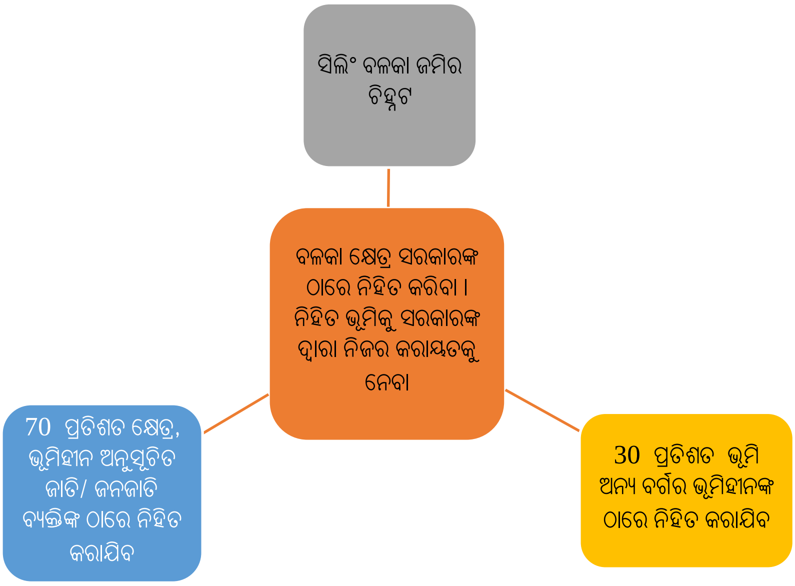

ଅଡିଟ୍ ନମୁନାକୃତ 5 ଟି ଜିଲ୍ଲାର ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମି ଚିହ୍ନଟ ଓ ତାହା ଅଧିକାରକୁ ନେବା ମାମଲା ସହିତ ଅଧିକାରକୁ ନେଇଥିବା ଏବଂ ବଣ୍ଟନ ହୋଇଥିବା କ୍ଷେତ୍ରର ମଧ ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲା । (କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ସିଲିଂ ବଳକା ଜମିର ନିହିତ ଏବଂ ବଣ୍ଟନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ) ।

8.1 ସିଲିଂ ବଳକା ଜମି ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ନିସ୍ତାରଣ

ଛଅଟି[93] ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାରୁ, 5 ଟିରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ, ନିସ୍ତାରିତ ଓ ନିସ୍ତାରଣ ପାଇଁ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବା ଏବଂ ବିଚାରାଧୀନ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ସଂପୃକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର **ସାରଣୀ 8.1** ରେ ସାରଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

91 'ମାନକ ଏକର' ର ଅର୍ଥ ଏକ ଏକର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର (ଜଳସେଚିତ ଭୂମି ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ଦୁଇ କିମ୍ବା ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଶସ୍ୟ ଚାଷ କରାଯାଇ ପାରିବ), ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ଦେଢ଼ ଏକର ଭୂମି (ଜଳ ସେଚନ ଭୂମି ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟିଏ ରୁ ଅଧିକ ଶସ୍ୟ ଚାଷ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ), ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର 3 ଏକର ଭୂମି (ବିନା ଜଳସେଚିତ ଭୂମି, ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ଧାନ ଚାଷ କରାଯାଇ ପାରିବ) କିମ୍ବା ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀର ସାଢେ ଚାରି ଏକର ଭୂମି (ଅନ୍ୟ ଯେକୌଣସି ଭୂମି)

92 ପାଞ୍ଚ ଜଣରୁ ଅଧିକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁଇ ମାନକ ଏକର ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ । ତେବେ ସିଲିଂ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ 18 ମାନକ ଏକର ରୁ ଅଧିକ ହେବ ନାହିଁ

93 କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ସିଲିଂ ବଳକା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଗଠନ ଏବଂ ନିସ୍ତାରଣ ଉପରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ

ସାରଣୀ 8.1: ସିଲିଂ ବଳକା କ୍ଷେତ୍ର ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ବିଚାରାଧୀନତା

ଜିଲ୍ଲା	ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା	ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା	ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ବିଚାରାଧୀନ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା	ବିଚାରାଧୀନ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଗୁଡ଼ିକର ସଂପୃକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ
କଳାହାଣ୍ଡି	5,448	5,414	34	449.39
କେନ୍ଦୁଝର	1,522	1,519	3	269.57
ମୟୁରଭଞ୍ଜ	1,035	1,031	4	305.47
ନବରଙ୍ଗପୁର	850	843	7	130.01
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	2,717	2,715	2	65.72
ମୋଟ	**11,572**	**11,522**	**50**	**1,220.16**

(ଉତ୍ସ: ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ତହସିଲଦାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ରେକର୍ଡ)

ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାର ତହସିଲଦାରମାନେ ଆୟ/ ସଞ୍ଚୟ ଅନୁଯାୟୀ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ବିଚାରାଧୀନ ଉପରେ ତଥ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ କରି ନଥିଲେ । ତେବେ, ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ବିଚାରାଧୀନ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକରୁ ଚାରୋଟି ମାମଲା, 1973-74 ରୁ ବିଚାରାଧୀନ[94] ଅଛି ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଓ କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ବିଚାରାଧୀନ ଥିବା ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ । ମୟୁରଭଞ୍ଜ, କେଉଁଝର ଏବଂ ନବରଙ୍ଗପୁର ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (ଅକ୍ଟୋବର 2023 ସୁଦ୍ଧା) ମିଳି ନଥିଲା ।

8.2 ସିଲିଂ ବଳକା ଜମିର ଅଧିକାରକୁ ନେବା ଓ ବଣ୍ଟନ

ନମୁନାକୃତ ପାଞ୍ଚଟି ଜିଲ୍ଲାରେ 44,251.943 ଏକର ବଳକା ଭୂମି, ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ ରହିଥିଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ରାଜସ୍ଵ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ 42,789.321 ଏକର (96.69 ପ୍ରତିଶତ) ଭୂମିକୁ ନିଜ ଅଧିକାରକୁ ନେଇଥିବା ବେଳେ 1,462.622 ଏକର (3.31 ପ୍ରତିଶତ) ଭୂମିକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ, ଯାହା ନିଜ ଅଧିକାରକୁ ନେଇ ନଥିଲେ । ଅଧିକାରରେ ଥିବା 42,789.321 ଏକର ଭୂମି ମଧ୍ୟରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା, 39,328.643 ଏକର (91 ପ୍ରତିଶତ) ଭୂମି 30,487 ଜଣ ଭୂମିହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ[95] ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଡିସେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା 3,460.678 ଏକର ଭୂମି ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଓ ପାନୀୟ ଜଳ ବିଭାଗଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟ (ଅଗଷ୍ଟ 2021) ଅନୁଯାୟୀ, ନମୁନାକୃତ ପାଞ୍ଚଟି ଜିଲ୍ଲାରେ, 7,462 ଭୂମିହୀନ ପରିବାରଙ୍କୁ, ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ ଭୂମି ନଥିବାରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆବାସ ଯୋଜନା-ଗ୍ରାମୀଣ ଆବାସୀୟ ସହାୟତା ପାଇଁ ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ତାଲିକାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗର ଭୂମିହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟା ଯାଇଥିବା ଭୂମି ଭାଗକୁ **ଚାର୍ଟ 8.2** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

---

[94] ସୁନ୍ଦରଗଡ଼:2 ଏବଂ ନବରଙ୍ଗପୁର: 2

[95] ଏସ୍‌ଟି: 14,584, ଏସ୍‌ସି: 7,706 ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବର୍ଗ: 8,197

ଚାର୍ଟ 8.2: ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ବଣ୍ଟନ

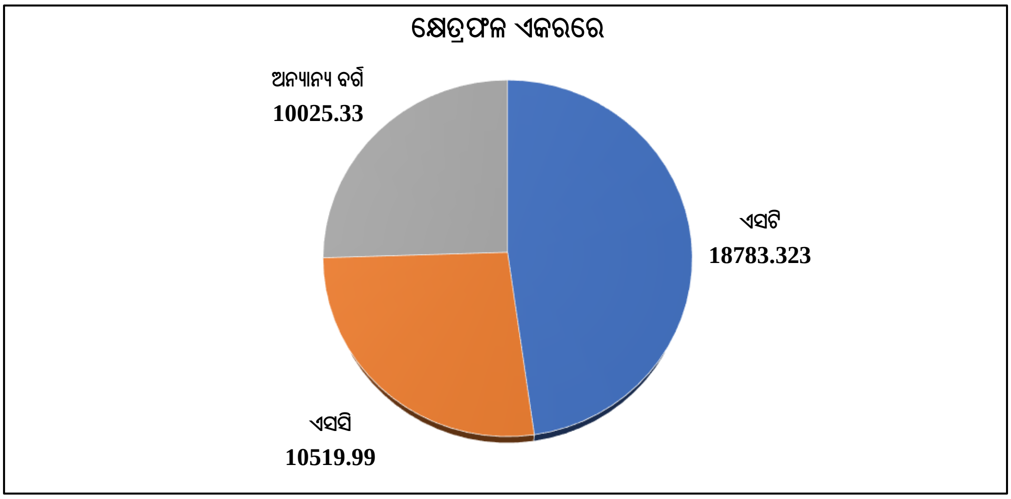

8.2.1 1,462.622 ଏକର ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିକୁ ନିଜ କରାୟତକୁ ନନେବା

ଓଡ଼ିଶା ଭୂ-ସଂସ୍କାର ଅଧିନିୟମ 1960 ର ଧାରା 45- A ଅନୁଯାୟୀ, ବଳକା ଭୂମିକୁ ନିଜ କରାୟତରେ ରଖିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ, ଏହି ଭୂମି ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ ହେବା ବିଧିର ପନ୍ଦର ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବା କଥା । ଯଦି ଉକ୍ତ ବିଧିରେ ଏହି ଭୂମିରେ କୌଣସି ଶସ୍ୟ ଥାଏ, ତେବେ ସେହି ଶସ୍ୟ ଅମଳ କରିବାର ପନ୍ଦର ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଭୂମିକୁ ଅଧିକାରକୁ ନିଆଯିବ ।

ଅଡିଟ୍ ଅବଲୋକନ କଲା ଯେ ପାଞ୍ଚଟି ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାରେ 1,462.622 ଏକର ବଳକା ଭୂମି ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏହାକୁ ଅଧିକାରକୁ ନିଆଯାଇ ନଥିଲା । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଲେଖରେ ରେକର୍ଡରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବା କାରଣଗୁଡ଼ିକ **ସାରଣୀ 8.2** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 8.2: ନିହିତ ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ଅଧିକାରକୁ ନ ନେବାର କାରଣଗୁଡ଼ିକ

କାରଣଗୁଡ଼ିକ	କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ଏକରରେ
ମକଦ୍ଦମାରେ ଅଟକି ଥିବା	1,345.30
ବୈଧତା ସ୍ଥାନାନ୍ତର	15.68
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣ	94.532
କାରଣ ରେକର୍ଡରେ ନାହିଁ	7.11
ମୋଟ	**1,462.622**

(ଉତ୍ସ: ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ତହସିଲଦାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ରେକର୍ଡ)

'ବୈଧତା ସ୍ଥାନାନ୍ତର' ର ଅର୍ଥ ରେକର୍ଡରେ ନଥିଲା । ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଅଧିକାରୀମାନେ 'ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣ' ଅଧୀନରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବା ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ବିଚାରାଧୀନତାର କାରଣ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିପାରି ନଥିଲେ ।

8.2.2 3,460.678 ଏକର ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ବଣ୍ଟନ ନହେବା

ଅଡିଟ୍ ପାଞ୍ଚଟି ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅବଲୋକନ କଲା ଯେ ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ ଥିବା 3,460.678 ଏକର ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିକୁ ଯୋଗ୍ୟ ପରିବାରକୁ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଡିସେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା ଜିଲ୍ଲା ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିକାର କରାଯାଇଥିବା ଓ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିବା ଭୂମି **ସାରଣୀ 8.3** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 8.3: ଜିଲ୍ଲା ଅନୁଯାୟୀ ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ବଣ୍ଟନ ନହେବା ସ୍ଥିତି

ଜିଲ୍ଲା	ଅଧିକାର କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷେତ୍ରଫଳ (ଏକରରେ)	ବଣ୍ଟନ ଭୂମିର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ (ଏକରରେ)	ଅବଶିଷ୍ଟ ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ (ଏକରରେ)
କଳାହାଣ୍ଡି	25,372.66	23,842.58	1,530.08
କେନ୍ଦୁଝର	1,419.015	1,306.945	112.07
ମୟୁରଭଞ୍ଜ	4,059.19	2,841.37	1,217.82
ନବରଙ୍ଗପୁର	2,880.356	2,832.368	47.988
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	9,058.10	8,505.38	552.72
ମୋଟ	**42,789.321**	**39,328.643**	**3,460.678**

(ଉତ୍ସ: ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ତହସିଲଦାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ରେକର୍ଡ)

ଅଡିଟ୍ ଅବଲୋକନ କଲା ଯେ:

- ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2019 ରେ ମୟୁରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ବାରିପଦା ତହସିଲରେ 900.7 ଏକର ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିକୁ ନିଜ ଅଧିକାରକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ତେବେ, ଉକ୍ତ ଭୂମିକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଭୂମିହୀନ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।
- 204.482 ଏକର[96] ଭୂମି ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇନଥିଲା, ଯାହାର କାରଣ ବିସ୍ତୃତ ସଠିକ କାରଣ ବିନା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିବିଧ କାରଣ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ।
- ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ଜମିର ବଣ୍ଟନ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ତା ପାଇଁ କୌଣସି କାରଣ ରେକର୍ଡରେ ନଥିଲା ।

8.2.3 ଆବଣ୍ଟିତ ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ଆର୍‌ଓଆର୍ ରେ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ପଟ୍ଟା ସଂଶୋଧନ ନ କରିବା

ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ପରେ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି/ ପରିବାରଙ୍କୁ ଭୂମି ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ, ଆର୍‌ଓଆର୍ ପଟ୍ଟା ସଂଶୋଧନ ଓ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାର ଥିଲା । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଡିଟ୍ ଅବଲୋକନ କଲା ଯେ:

- ନମୁନାକୃତ ତିନିଟି ଜିଲ୍ଲାରେ 2,818.24 ଏକର[97] ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିକୁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି/ ପରିବାରଙ୍କୁ ଆବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଆର୍‌ଓଆର୍ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।
- ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ତହସିଲରେ 1977 ରୁ 1983 ମଧ୍ୟରେ 16.64 ଏକର[98] ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମି ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିବା ପରିବାରଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଆର୍‌ଓଆର୍ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ସେହି ଭୂମି "ବେବନ୍ଦୋବସ୍ତ" ଯଥା-ଅମୀମାଂସିତ ସ୍ଥିରୀକୃତ ବର୍ଗରେ ରହିଗଲା । ଆବଣ୍ଟିତ କରାଯାଇଥିବା ପରିବାରଙ୍କ ନାମରେ ଆର୍‌ଓଆର୍ ନଥିବାରୁ, ତହସିଲଦାର ସେହି ଜମି ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ରଖିଥିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020) । ତେଣୁ, ପଟ୍ଟା ସଂଶୋଧନ ନହେବା ଯୋଗୁଁ, ଯେଉଁ ଭୂମି, ଭୂମିହୀନ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା, ସରକାରଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲା ।
- କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ, ଚମ୍ପୁଆ ତହସିଲରେ ବଣ୍ଟନ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ପଟ୍ଟା ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ, ଅଡିଟ୍ ଅବଲୋକନ କଲା ଯେ ପାର୍ବତୀପୁର ଓ ସିଙ୍ଗମଜୁନି (ଅଧୁନା ଝୁମ୍ପୁରା ତହସିଲରେ ଆସୁଛି) ଗ୍ରାମର ଚାରି ଜଣ (ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି-3 ଓ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି-1) ଭୂମିହୀନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା 5.60 ଏକର ଭୂମିର

---

96 ସୁନ୍ଦରଗଡ଼: 69.20 ଏକର, କେନ୍ଦୁଝର: 95.71 ଏକର, ମୟୁରଭଞ୍ଜ: 25 ଏକର ଏବଂ ନବରଙ୍ଗପୁର: 14.572 ଏକର

97 କଳାହାଣ୍ଡି:1,358.61 ଏକର, ମୟୁରଭଞ୍ଜ; 536.67 ଏକର ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼:922.96 ଏକର

98 ଗ୍ରାମ ବିରିବିରା: 6.26 ଏକର ଏବଂ ଗ୍ରାମ ଧଉଳଖମଣି: 10.38 ଏକର

ଆର୍‌ଓଆର୍ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଆର୍‌ଓଆର୍ ଗୁଡିକ ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିଧାରୀଙ୍କ[99] ନାମରେ (5.19 ଏକର) ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଏବଂ ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 1992 ଓ 2005 ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିବା ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମରେ (0.41 ଏକର) ଥିଲା ।

- 1,736.61 ଏକର (କଳାହାଣ୍ଡି:1437.61 ଏକର, ମୟୁରଭଞ୍ଜ: 205.08 ଏକର, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼: 93.92 ଏକର) ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ଯଦିଓ, ଉକ୍ତ ଭୂମି, ଭୂମିହୀନ ପରିବାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ସୁପାରିଶ 8.1: ସିଲିଂ ବହିର୍ଭୁତ ଜମି ଅକ୍ତିଆର ପାଇଁ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡିକ ଯଥା ଶୀଘ୍ର ସମାଧାନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ସରକାର, ସିଲିଂ ବଳକା ଜମିକୁ ନିଜ ଅକ୍ତିଆରକୁ ନିଅନ୍ତୁ ଏବଂ ଯୋଗ୍ୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଆବଣ୍ଟନକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ।

8.3 ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଭୂମିର ପୁନରୁଦ୍ଧାର

ଓଡ଼ିଶା ଭୂସଂସ୍କାର ଆଇନ୍ 1960 ର ଧାରା 22 ଓ 23 ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଯେକୌଣସି ଭୂମି ହସ୍ତାନ୍ତର ନିଷ୍ଫଳ ବୋଲି ମାନ୍ୟ ହେବ, ଯଦି ଏହା ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ନ ଥିବ କିମ୍ବା ଜଣେ ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଲିଖିତ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ସହିତ ଅଣ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିବ ।

ଓଡିଶା ଭୂସଂସ୍କାର ଅଧିନିୟମ, 1960 ଧାରା 23 ଅନୁଯାୟୀ ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି, ବଳପୂର୍ବକ ବା ଅନ୍ୟ ଉପାୟରେ, ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ବ୍ୟକ୍ତିର ଭୂମିକୁ ଅବୈଧ ଅଧିକାର କରିବାର ଜଣା ପଡିବ , ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅବୈଧ ଅଧିକାର ଉଚ୍ଛେଦ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ପାରିବେ ଓ ଉକ୍ତ ପ୍ରଜା[100] ରଇତ କିମ୍ବା ତାଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀକୁ ସମ୍ପତ୍ତି ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବେ । ରାଜସ୍ୱ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ଜାନୁଆରୀ 2021) ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ଉପ ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ଓଏଲଆର୍ ଅଧିନିୟମ 1960 ଅଧୀନରେ ଧାରା 23 ଓ 23 A ଅଧୀନରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିବା ମାମଲାଗୁଡିକର, ଯଦି କୌଣସି ବୈଧାନିକ କାରଣ ନ ଥାଏ,ଏହି ପ୍ରକରଣଗୁଡିକ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାର 12 ମାସ ମଧ୍ୟରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ନିସ୍ତାରଣ କରିବେ ।

8.3.1 ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଭୂମି ବିକ୍ରି ଅନୁମତି ସଂପର୍କିତ ମାମଲା ଗୁଡିକର ନିସ୍ତାରଣରେ ବିଳମ୍ବ

ନମୁନାକୃତ 8ଟି ଉପ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ରେକର୍ଡ ଅନୁଧ୍ୟାନରୁ ଜଣାପଡିଲା ଯେ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2017-18 ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ବ୍ୟକ୍ତିର ଭୂମି, ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଚାହୁଁଥିବା 2,626ଟି ଆବେଦନ ନିସ୍ତାରଣ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ଥିଲା । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା, 1,991ଟି ମାମଲା ନିସ୍ତାରିତ ହୋଇଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ 635ଟି ମାମଲା ବିଚାରାଧୀନ ରହିଥିଲା । ଯାହା **ସାରଣୀ 8.4** ରେ ସବିଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 8.4: ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଅନୁଯାୟୀ ବିଚାରାଧୀନ ମାମଲା

ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ	ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା				
	ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ	ନିସ୍ତାରିତ	ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ବିଚାର	ଅଡିଟ୍ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ	ବିଚାରାଧୀନତାର ଅବଧି (ମାସରେ)
ବାରିପଦା	170	145	25	0	-
ଭବାନୀପାଟଣା	1,772	1,392	380	10	5 ରୁ 38
ଚମ୍ପୁଆ	55	43	12	12	4 ରୁ 26
କପ୍ତିପଦା	67	42	25	20	3 ରୁ 51
କୋରାପୁଟ	192	144	48	10	18 ରୁ 34

99 ପ୍ରକୃତ ଭୂମିର ମାଲିକ, ସିଲିଂ ବଳକା ଭୂମି ଯାହାଠାରୁ ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନିହିତ ହୋଇଥିଲା

100 ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯିଏ ଚାଷ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭୂମି ରଖିବା ପାଇଁ ଅଧିକାର ଗ୍ରହଣ କରିଛି

ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ	ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା				
	ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ	ନିସ୍ତାରିତ	ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ବିଚାର	ଅଡିଟ୍ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ	ବିଚାରାଧୀନତାର ଅବଧି (ମାସରେ)
ନବରଙ୍ଗପୁର	148	48	100	10	24 ରୁ 51
ପାନପୋଷ	45	42	3	0	-
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	177	135	42	10	6 ରୁ 33
ମୋଟ	**2,626**	**1,991**	**635**	**72**	

(ଉତ୍ସ: ନମୁନାକୃତ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ତହସିଲଦାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ରେକର୍ଡ)

ନମୁନାକୃତ ଛଅଟି ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ[101] କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର 72 ଟି ମାମଲାକୁ ଅଡିଟ୍ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲା ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ:

- ସଂପୃକ୍ତ ତହସିଲଦାର ଓ ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀଙ୍କ ଠାରୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବିବରଣୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, 10ଟି ବିଚାରାଧୀନ ମାମଲା 5 ଜଣ ଉପ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ[102] ନିସ୍ତାରଣ କରିନଥିଲେ ।
- ଛଅ ଜଣ ଉପ-ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ[103] ଠାରେ ବିଚାରାଧୀନ ଅବଶିଷ୍ଟ 62ଟି ମାମଲା ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ସଂପୃକ୍ତ ତହସିଲଦାର ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀଙ୍କ ଠାରୁ ବିବରଣୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା ।
- ଚିକିତ୍ସା, ନିଜ ପିଲାଙ୍କ ବିବାହ, ଆଇନଗତ ଆବଶ୍ୟକତା, ଘର ନିର୍ମାଣ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଭୂମି ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ସଂପୃକ୍ତ ଆବେଦନକାରୀ ଅନୁମତି ମାଗିଥିଲେ । ଏଭଳି ବାଧ ବାଧକତା ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ 3 ମାସରୁ 51 ମାସର ଅବଧି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ନିସ୍ତାରଣ ହୋଇପାରି ନଥିଲା ।

ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ନିସ୍ତାରଣରେ ବିଳମ୍ବ ଯୋଗୁଁ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ଆବେଦନକାରୀ ଏହି ଅଧିନିୟମରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଧାର୍ଯ୍ୟ ସୁବିଧା ପାଇବାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

8.3.2 ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଭୂମି ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ବିଚାରାଧୀନତା

ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା, ନମୁନାକୃତ ଆଠଟି ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଭୂମିର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା, ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥିତି ସହିତ ସେଗୁଡିକର ନିସ୍ତାରଣ ଏବଂ ବିଚାରାଧୀନତା **ସାରଣୀ 8.5** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 8.5: ଜିଲ୍ଲା ଅନୁଯାୟୀ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଷ୍ଠାନ ନିସ୍ତାରଣ ଓ ବିଚାରାଧୀନତାର ସ୍ଥିତି

ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ	ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଭୂମିର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ମାମାଲା ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା		
	ଅନୁଷ୍ଠିତ	ନିସ୍ତାରିତ	ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ବିଚାରାଧୀନ
ବାରିପଦା	53	36	17
ଭବାନୀପାଟଣା	49	16	33
ଚମ୍ପୁଆ	48	42	6
କପ୍ତିପଦା	7	4	3
କୋରାପୁଟ	15	0	15
ନବରଙ୍ଗପୁର	21	0	21
ପାନପୋଷ	11	4	7
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	45	5	40
ମୋଟ	**249**	**107**	**142**

(ଉତ୍ସ: ନମୁନାକୃତ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ଓ ତହସିଲଦାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ରେକର୍ଡ)

[101] ସୁନ୍ଦରଗଡ଼: 10; କପ୍ତିପଦା: 20; କୋରାପୁଟ: 10; ଚମ୍ପୁଆ: 12; ଭବାନୀପାଟଣା: 10; ନବରଙ୍ଗପୁର: 10

[102] ଭବାନୀପାଟଣା:03, ଚମ୍ପୁଆ: 02, କପ୍ତିପଦା: 01; କୋରାପୁଟ:03; ସୁନ୍ଦରଗଡ଼: 01

[103] ଭବାନୀପାଟଣା:07; ଚମ୍ପୁଆ: 10; କପ୍ତିପଦା: 19; କୋରାପୁଟ:07; ନବରଙ୍ଗପୁର:10; ସୁନ୍ଦରଗଡ଼: 09

ଅଡିଟ୍ 72 ଟି ବିଚାରାଧୀନ ମାମଲା[104] ଗୁଡ଼ିକର ରେକର୍ଡ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲା ଓ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ବିଷୟ ଅବଲୋକନ କରିଥିଲା:

- ଜୁନ୍ 2003 ରୁ ନଭେମ୍ବର 2021 ମଧ୍ୟରେ, ନମୁନାକୃତ ଛଅଟି ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା 21 ଟି ମାମଲାରେ, ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ତଦନ୍ତ ବିବରଣୀ ଦେବାକୁ ତହସିଲଦାର ମାନଙ୍କୁ କହି ନଥିଲେ ।
- 35 ଟି ମାମଲାରେ ଏହି ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ତାରିଖ ଠାରୁ ଦେବାର 4 ରୁ 90 ମାସ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତହସିଲଦାରମାନେ ତଦନ୍ତ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ ।
- ଅଡିଟ୍ ଅବଶିଷ୍ଟ 16 ଟି ମାମଲାର ଯାଞ୍ଚ କଲା, ଯେଉଁଠାରେ ତହସିଲଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ (ଅଗଷ୍ଟ 2017 ରୁ ଅଗଷ୍ଟ 2022) କରାଯାଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକର ନିସ୍ତାରଣ ହୋଇନଥିଲା । ତହସିଲଦାରମାନେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା 16 ମାମଲାକୁ ଅଡିଟ୍ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲା ଏବଂ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲା ଯେ ପାଞ୍ଚଟି ମାମଲାରେ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ 3.70 ଏକର ଭୂମି ଅନଧିକୃତ ଭାବେ ଦଖଲ କରାଯାଇଥିବାର ତହସିଲଦାରମାନେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ଏକ ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଗଲା:

ମାମଲା ଅଧ୍ୟୟନ: 8.1

କୋରାପୁଟ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 03/15 ରେ ଅଭିଯୋଗକାରୀ (ଜଣେ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତି) ତାଙ୍କର ତିନି ଏକର ଭୂମିକୁ[105] ଏକ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଅର୍ଥାତ୍ ସହକାରୀ ଶଲ୍ୟ, ପଶୁ ଚିକିତ୍ସା, ନନ୍ଦପୁର ଦ୍ୱାରା ଅନଧିକୃତ ଅଧିକାର କରାଯାଇଥିବାର ଆରୋପ କରି ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଦାୟର (ଅକ୍ଟୋବର 2015) କରିଥିଲେ । ନନ୍ଦପୁର ତହସିଲଦାର ତାଙ୍କ ବିବରଣୀରେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି (ଅଗଷ୍ଟ 2017), ଯେ ଉକ୍ତ ଭୂମି ଅଭିଯୋଗକାରୀଙ୍କ ନାମରେ ଅଭିଲଖିତ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବ୍ଲକ୍ ପଶୁ ଚିକିତ୍ସା ବିଭାଗ 1.70 ଏକର ଭୂମିରେ କର୍ମଚାରୀ ନିବାସ ଏବଂ ରାସ୍ତା ସହିତ ଔଷଧାଳୟ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 1.30 ଏକର ଜମି ବିନା କୌଣସି ନିର୍ମାଣରେ ନିଜ ଅଧିକାରରେ ଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ବିବରଣୀରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ସମସ୍ତ ତିନି ଏକର ଜମିର ଅଭିଲଖିତ ପ୍ରଜା ଦ୍ୱାରା 1960 ରେ ଏକ ଅଣପଞ୍ଜିକୃତ ଦାନପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଯୋଗ୍ୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ବିନା ବୈଧ ଅନୁମତିରେ ଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଭୂମି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଭୂମି ମାଲିକଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାର କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିଲା । ତହସିଲଦାରଙ୍କର ଏହି ବିବରଣୀ ସତ୍ତ୍ୱେ, ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ପିଟିସନ୍ ଉପରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ।

8.3.3 ଡେଲିଭରୀ ୱାରେଣ୍ଟ୍ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଅନୁସୂଚିତ ଜାତିର ଜମି ପୁନରୁଦ୍ଧାର ନକରିବା

ଦୁଇ ଜିଲ୍ଲାରେ (ମୟୁରଭଞ୍ଜ ଓ କେନ୍ଦୁଝର) ମାର୍ଚ୍ଚ 2002 ସୁଦ୍ଧା 107.533 ଏକର ଭୂମିକୁ ନେଇ 265 ଟି ଡେଲିଭରୀ ୱାରେଣ୍ଟ୍ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ପାଇଁ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା । 2.343 ଏକର ଭୂମି ସମ୍ବନ୍ଧିତ 12 ଟି ବିଚାରାଧୀନ ୱାରେଣ୍ଟ୍‌କୁ ଅଡିଟ୍ ନମୂନା ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲା ଓ ଅବଲୋକନ କଲା ଯେ ତହସିଲଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ତିନି ରୁ ସାତ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା । ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ଏହି ୱାରେଣ୍ଟ୍ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନଥିଲେ । ଏହା ଯୋଗୁଁ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଭୂମି ମାଲିକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଭୂମିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଚାଲିଥିଲେ ।

---

[104] ବାରିପଦା: 17; ସୁନ୍ଦରଗଡ଼: 7; କପ୍ତିପଦା: 3; କୋରାପୁଟ: 10; ଚମ୍ପୁଆ: 6; ଭବାନୀପାଟଣା: 12; ନବରଙ୍ଗପୁର: 10; ପାନପୋଷ: 7

[105] ଗ୍ରାମ ନନ୍ଦପୁର, ଖାତା ସଂଖ୍ୟା. 13, ପ୍ଲଟ ସଂଖ୍ୟା. 108, ନନ୍ଦପୁର ତହସିଲ ଅଧିନସ୍ଥ

8.4 'ବସୁନ୍ଧରା' ଯୋଜନା ଅଧିନରେ ବାସହୀନ ପରିବାରକୁ ବାସଗୃହ ଭୂମି ବଣ୍ଟନ

ରାଜସ୍ୱ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ ''ବସୁନ୍ଧରା'' ନାମରେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ (1974-75), ଯାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ରାଜ୍ୟର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଯୋଗ୍ୟ ବାସହୀନ ଲୋକଙ୍କୁ[106] 0.04 ଏକର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାସଗୃହ ପାଇଁ ସରକାରୀ ଭୂମି ବିନା ଶୁଳ୍କରେ ପ୍ରଦାନ କରିବା । ଏହି ବିଭାଗ (ଡିସେମ୍ବର 2017) ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଛି ଯେ ବାସଗୃହ ଆବଣ୍ଟନ ଏକ ନିରନ୍ତର ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେବ । କାରଣ ଜନ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସହିତ ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକ ଭାଗ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ବିବାହ କରୁଛନ୍ତି ଓ ନୂତନ ପରିବାର ସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ବିଭାଗ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛି ଯେ ଅଭିଳାଷୀ ପରିବାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆବେଦନ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇ ଯୋଗ୍ୟ ପରିବାରଙ୍କୁ ବାସଗୃହ ପାଇଁ ଭୂମି ସବୁ ତ୍ରୈମାସିକ ଭିତ୍ତିରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଘରଡିହହୀନ ପରିବାରଙ୍କ ତାଲିକା ଅଦ୍ୟତନ କରାଯିବ ।

8.4.1 *ବାସଗୃହ ଜମି ନଥିବା ପରିବାର ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ନିୟମିତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ନକରିବା*

ବାସହୀନ ପରିବାର ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ 2018 ରେ କରାଯାଇଥିଲା, ଯଦିଓ ରାଜସ୍ୱ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ତ୍ରୈମାସିକରେ ଏହା କରିବାର ଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଅଡିଟ୍ ଅବଲୋକନା କଲା ଯେ:

- ସମ୍ପୃକ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ନୀରିକ୍ଷକଙ୍କ ସହିତ ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ମିଳିତ ହିତାଧିକାରୀ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022 ରୁ ଜାନୁଆରୀ 2023) ସମୟରେ, ତିନିଟି ତହସିଲରେ ଚାରିଟି ଗ୍ରାମର, 78 ଟି ପରିବାର[107] ସୁଚନା ଦେଲେ ଯେ ସେମାନେ ବାସହୀନ ଥିଲେ ଓ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ସରକାରୀ ଭୂମିରେ ରହୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବାସଗୃହ ଜମି ଆବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ, ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା) ।
- ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଓ ପାନୀୟ ଜଳ ବିଭାଗର ତଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ, ଫେବୃଆରୀ 2021 ସୁଦ୍ଧା ରାଜ୍ୟରେ 46,949 ଭୂମିହୀନ ପରିବାର, ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆବାସ ଯୋଜନା (ଗ୍ରାମୀଣ)ରେ ଘର ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ତାଲିକାରେ ଥିଲେ । ନମୁନାକୃତ ଛଅଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ତାଲିକା (ପିଡବ୍ଲୁଏଲ୍) ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଭୂମିହୀନ ପରିବାରଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା 7,462 ଥିଲା, ଯାହା **ସାରଣୀ 8.6** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 8.6: ପିଡବ୍ଲୁଏଲ୍‌ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଭୂମିହୀନ ପରିବାରଙ୍କର ନମୁନା ଜିଲ୍ଲା ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ଥିତି

ଜିଲ୍ଲା	ପିଡବ୍ଲୁଏଲ୍‌ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଭୂମିହୀନ ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା
କଳାହାଣ୍ଡି	533
କୋରାପୁଟ	0
କେନ୍ଦୁଝର	842
ମୟୁରଭଞ୍ଜ	4,988
ନବରଙ୍ଗପୁର	813
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	286
ମୋଟ	**7,462**

(ଉତ୍ସ: ପଞ୍ଚାୟତି ରାଜ ଏବଂ ପାନୀୟ ଜଳ ବିଭାଗର ରେକର୍ଡ)

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ, ଯଦିଓ ବସୁନ୍ଧରା ଯୋଜନା 1974-75 ମସିହାରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା, ସମୟ ସମୟରେ ଭୂମିହୀନ ପରିବାରଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ଯାହା ଯୋଗୁଁ ଏହା ଭୂମିହୀନ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆବାସ ଯୋଜନା ଆର୍ଥିକ ସହାୟତାରେ ବାସଗୃହ ଜମି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା

---

106 ଯେଉଁ ପରିବାରଙ୍କ ପାଖରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଭୂମି ନାହିଁ ଏବଂ ସେଥିରେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଆୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୟକ୍ରମେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପରିମାଣରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ

107 ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ତହସିଲ ଅଧିନସ୍ଥ କୁନ୍ଦକେଲା ଓ ଦେଉଳି ଗ୍ରାମ: 38 ଟି ପରିବାର; କୋରାପୁଟ ତହସିଲ ଅଧିନସ୍ଥ ଲାଖପୁଟ ଗ୍ରାମ: 37 ଟି ପରିବାର; ବିଶ୍ରା ତହସିଲ ଅଧିନସ୍ଥ ଜରେଇକେଲା ଗ୍ରାମ: 03 ଟି ପରିବାର

ଯାହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ନିଜର ଏକକ ବାସଗୃହ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥାନ୍ତେ । 'ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଆବାସ' ଅଭିଯାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି କରିବାରେ ସଂପୃକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କର ଉଦାସୀନତାର ନିଦର୍ଶନ ଥିଲା ।

ତେଣୁ, ନିୟମିତ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଯୋଗ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀମାନେ ବସୁନ୍ଧରା ଯୋଜନାରେ ବାସଗୃହ ଭୂମି ପାଇବାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରରେ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଏବଂ ବଡ଼ବିଲ, ବିଶ୍ରା, ଚମ୍ପୁଆ, କୋରାପୁଟ ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ତହସିଲଦାରମାନେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ବାସହୀନ ପରିବାର ମାନଙ୍କର ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ନିୟମିତ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ ।

8.4.2 ବାସହୀନ ପରିବାରଙ୍କୁ ବାସଗୃହ ଭୂମି ଆବଣ୍ଟନ

ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ଛଅଟି ନମୁନାକୃତ ଜିଲ୍ଲାରେ ବାସହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ଏବଂ ବାସଗୃହ ଭୂମି ଆବଣ୍ଟନ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଗତି **ସାରଣୀ 8.7** ରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 8.7: ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ବାସଗୃହ ଭୂମିର ନମୁନା ଜିଲ୍ଲାନୁଯାୟୀ ସ୍ଥିତି

ଜିଲ୍ଲାର ନାମ	ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା	ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା	ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ନଥିବା ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା	ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ନଥିବା ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରତିଶତ
କଳାହାଣ୍ଡି	3,777	3,777	0	0
କେନ୍ଦୁଝର	2,165	2,000	165	7.62
କୋରାପୁଟ	5,150	4,736	414	8.00
ମୟୁରଭଞ୍ଜ	1,335	1,263	72	5.39
ନବରଙ୍ଗପୁର	5,354	5,354	0	0
ସୁନ୍ଦରଗଡ଼	3,878	3,631	247	6.37
ମୋଟ	**21,659**	**20,761**	**898**	**4.15**

(ଉତ୍ସ: ପଞ୍ଚାୟତି ରାଜ ଏବଂ ପାନୀୟ ଜଳ ବିଭାଗର ରେକର୍ଡ)

ସାରଣୀ 8.7 ରୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ କେବଳ ଦୁଇଟି ଜିଲ୍ଲା ଯଥା, କଳାହାଣ୍ଡି ଓ ନବରଙ୍ଗପୁରରେ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ବାସଗୃହହୀନ ସମସ୍ତ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ଗୁଡ଼ିକରେ 5.39 ରୁ 8 ପ୍ରତିଶତ ଚିହ୍ନଟ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ବାକି ଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ପାଞ୍ଚ ଜଣ ତହସିଲଦାର, ସରକାରୀ ଭୂମି ଉପଲବ୍ଧ ନଥିବା ଦର୍ଶାଇ 414 ଜଣ ଯୋଗ୍ୟ ବାସଗୃହହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ । ଅଧିକ ଅନୁଧ୍ୟାନରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ, ଆର୍‌ଡିଏମ୍ ବିଭାଗ, କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ, ବାସଗୃହହୀନ ପରିବାରଙ୍କୁ ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇଦେବାକୁ ଘରୋଇ ଭୂମି କିଣିବା ପାଇଁ 26.52 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ (ନଭେମ୍ବର 2013) । ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଏହି ପାଣ୍ଠିକୁ 202 ଜଣ ପରିବାରଙ୍କୁ ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ନାରାୟଣ ପାଟଣା ତହସିଲଦାରଙ୍କୁ ଘରୋଇ ଭୂମି କିଣିବା ପାଇଁ ଦେଇଥିଲେ । ତେବେ ତହସିଲଦାର ଉକ୍ତ ପାଣ୍ଠିକୁ 2020 ମସିହାରେ ଫେରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ଅର୍ଥ ପରିମାଣ ଫେରାଇ ଦେବାର କାରଣ ସମୀକ୍ଷାକୁ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ତେଣୁ, ବାସଗୃହହୀନ ପରିବାରଙ୍କ ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଘରୋଇ ଭୂମି କିଣିବା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ ଭୂମି ନଥିବା ଦର୍ଶାଇ 414 ଜଣ ଯୋଗ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କର ଦାବିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇନଥିଲା (ଅକ୍ଟୋବର 2023) ।

8.4.3 ବସୁନ୍ଧରା ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବଣ୍ଟନ ହୋଇଥିବା ଭୂମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନହେବା

ଅଡିଟ୍ ପରୀକ୍ଷଣରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ବସୁନ୍ଧରା ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ 140 ଜଣ ବାସଗୃହହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ, ଲାଠିକଟା ତହସିଲ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗର୍ଜନ ଗ୍ରାମରେ (40), ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ତହସିଲ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗଡ଼ିଆମୁଣ୍ଡା ଗ୍ରାମରେ (100) ବାସଗୃହ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ (1983 ଓ 1985 ରେ) । ତେବେ ଯେଉଁ ଭୂମି ବଣ୍ଟନ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହି ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ବଣ୍ଟନ ହୋଇଥିବା ଭୂମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ସେମାନଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ ରଖିଥିଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2020 ଏବଂ ଫେବୃଆରୀ 2021) । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳ (ଡିସେମ୍ବର 2020 ଏବଂ ଫେବୃଆରୀ 2021), ଏ ବିଷୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ତହସିଲଦାରମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ଲାଠିକଟା ତହସିଲଦାର ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ଚାରିଜଣ ଲୋକ ଆବଣ୍ଟିତ ଭୂମିକୁ ଅଧିକାର କରିଛନ୍ତି ଓ ଏହାର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣକୁ ବିରୋଧ କରୁଛନ୍ତି । ତହସିଲଦାର ଅନଧିକାର ଦଖଲ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଷ୍ଠିତ କରିବା ଓ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏ ଦିଗରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରି ନଥିଲେ । ଏହାପରେ ତହସିଲ କିମ୍ବା ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଉକ୍ତ ଭୂମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇ ନଥିଲା, ଯେଉଁଥି ପାଇଁ ଏହି ଗ୍ରାମର ଲୋକମାନେ ଆବଣ୍ଟିତ ଭୂମିରେ ଘର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରି ନଥିଲେ ।

ଅଡିଟ୍ ନମୁନାକୃତ 12 ଟି ତହସିଲରେ ବସୁନ୍ଧରା ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବାସଗୃହ ଭୂମି ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇ ଥିବା 108 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କର ସର୍ବେକ୍ଷଣ କରିଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ, 37 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ[108] ସପକ୍ଷରେ ଆବଣ୍ଟିତ 1.54 ଏକର ଭୂମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ, ଅଡିଟ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ ଆବଣ୍ଟିତ ଭୂମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନହେବା ଯୋଗୁଁ ବଡ଼ବିଲ ତହସିଲରେ ଚାରି ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ପିଏମ୍‌ୱାଇ ଅଧୀନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ମଧ୍ୟ ଘର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରି ନଥିଲେ । ଯାହାଦ୍ୱାରା ଏହି ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଘର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇନଥିଲେ ଏବଂ ଏହିପରି ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ କଲ୍ୟାଣ ଯୋଜନାରେ ଲାଭ ପାଇବାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଏବଂ ବଡ଼ବିଲ ଓ ବିଶ୍ରା ତହସିଲଦାରମାନେ ବସୁନ୍ଧରା ଯୋଜନାରେ ଆବଣ୍ଟିତ ଭୂମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ, ଯେତେବେଳେ କି ବାରିପଦା, କୋରାପୁଟ ଓ ଥୁଆମୁଳରାମପୁର ତହସିଲଦାରମାନେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇନଥିଲେ ।

8.5 ଗ୍ରାମକଣ୍ଠପରମ୍ବୋକ୍ (ଜିକେପି) ଭୂମିର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ନକରିବା

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରୀ ଭୂମି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ (ସଂଶୋଧନ) ନିୟମାବଳୀ 2010 ଅନୁଯାୟୀ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ପ୍ରଥାଗତ ଅଧିକାରୀ ବା ବ୍ୟବହାରର ପ୍ରୟୋଗରେ ଜିକେପି[109] ଭୂମିର ଅଧିକାରୀ ଥିବ କିମ୍ବା ଯେଉଁମାନେ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ମାଧ୍ୟମରେ, ଏକ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହସ୍ତାନ୍ତର ଡିଡ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଏଭଳି ଭୂମିର ଅଧିକାର ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିଥିବେ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି, ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ ଯଥା, 26 ଫେବୃଆରୀ 2009 ର ଅତିକ୍ରମରେ ତିନି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଅଧିକାରରେ ଥିବ, ବାସଗୃହ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିଜ ସପକ୍ଷରେ ଭୂମି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେବେ ।

ସିମିଳିଗୁଡ଼ା ତହସିଲ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରେକର୍ଡ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ 2018 ମସିହାରେ କାକି ମୌଜାରେ 0.44 ଏକର ଜିକେପି ଭୂମି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ପାଇଁ 26 ଜଣ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଜନଜାତି ଲୋକମାନେ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ସମ୍ପୃକ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ନିରୀକ୍ଷକମାନେ ବିବରଣୀ ଦେଇଥିଲେ (ଜାନୁଆରୀ 2019)ଯେ ସେମାନଙ୍କ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ସମୟରୁ ଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ଅଧିକାରରେ ରହି ଆସିଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଏହିପରି ଜମିର ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲେ । ତହସିଲଦାର ମଧ୍ୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଭୂମି ବନ୍ଦୋବସ୍ତକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ (ଫେବୃଆରୀ 2019) । ଯେହେତୁ, ଭୂମି ଗୁଡ଼ିକ ଏକ ସହରାଞ୍ଚଳ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଥିଲା, ମାମଲା ରେକର୍ଡ ଗୁଡ଼ିକ, କୋରାପୁଟ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନିକଟକୁ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ପଠାଗଲା (ନଭେମ୍ବର 2019) କିଛି

[108] ବାରିପଦା: 6; ବିଶ୍ରା: 4; କୋରାପୁଟ: 11; ଥୁଆମୁଳରାମପୁର: 12; ବଡ଼ବିଲ: 4

[109] ଏକ ପ୍ରକାର ସରକାରୀ ଜମି

ତ୍ରୁଟିର[110] ଅନୁପାଳନା ପରେ, ମାମଲା ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନର୍ବାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସହିତ ଫେରସ୍ତ କରାଗଲା (ନଭେମ୍ବର 2019) । ତଥାପି, ଦୁଇ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ମଧ ତହସିଲଦାର ଏସବୁ ତ୍ରୁଟି ସଂଶୋଧନ କରି ନଥିଲେ । ଫଳତଃ, ଉପରୋକ୍ତ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଜନଜାତି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଏହି ଜିକେପି ଭୂମି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇପାରି ନଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022 ସୁଦ୍ଧା) ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ତହସିଲଦାର କହିଥିଲେ ଯେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ନିରୀକ୍ଷକଙ୍କ ଠାରୁ ବିବରଣୀ ମିଳିବା ପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁପାଳନ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ସୁପାରିଶ 8.2: ଭୂମିହୀନ ପରିବାରମାନଙ୍କର ସର୍ବେକ୍ଷଣ ସମୟ ଅବଧିରେ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ଓ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ଭୂମିହୀନ ପରିବାରଙ୍କୁ ବାସଗୃହ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ବାସଗୃହ ଜମି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ ।

110 ସଂଯୁକ୍ତ ଶୀର୍ଷକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ସଂଲଗ୍ନ ନକରିବା, ସାଧାରଣ ଉଦଘୋଷଣା ପ୍ରକାଶ ନକରିବା, ସାକ୍ଷୀଙ୍କର ସ୍ୱାକ୍ଷର ଅନୁପଲବ୍ଧତା, ଶୁଳ୍କ ଜମା ନକରିବା, ପୃଷ୍ଠାଙ୍କିତ ନକରିବା, ସଂଲଗ୍ନ କାଗଜପତ୍ର ସତ୍ୟାପନ ନକରିବା ଇତ୍ୟାଦି